

natuurpunt
natuur voor iedereen

Gebolder op zolder
Kleine zoogdieren in en om huizen

Gebolder op zolder

Tal van wilde dieren vinden in onze huizen een geschikt leefgebied. Rustige hoekjes op zolders, in spouwmuren en valse plafonds bieden een ideale nestplaats en voedsel is er bij de hamsterende mens vaak in overvloed. In de meeste gevallen worden deze dieren niet eens opgemerkt. Maar wanneer een dappere muis door de kamer rent of een kolonie dwergvleermuisjes op een zeldzame zwoele zomeravond haar schuilplaats verlaat, slaan mensen wel eens in paniek. De maatregelen die men dan neemt, zijn vaak niet in verhouding met het 'probleem'. Het leren herkennen van sporen kan helpen om de stiekeme medebewoners van je huis te identificeren en de juiste conclusies te trekken.

Deze brochure spitst zich toe op het herkennen van kleine zoogdieren in en om het huis, vooral aan de hand van uitwerpselen. Sporen lezen is echter helaas geen exacte wetenschap. Verschillende diersoorten die hetzelfde eten, hebben soms sterk gelijkende uitwerpselen. Je mag dus zeker niet te snel conclusies trekken. Anderzijds kunnen ook de keutels van één en dezelfde soort sterk variëren in grootte, kleur, vorm en samenstelling, afhankelijk van wat de producent gegeten heeft en hoe oud hij is... De beschrijvingen en maten in deze brochure zijn dan ook niet altijd 100 % toepasbaar, maar geven toch een goede aanwijzing over welke zoogdiersoort de dader is.

Zoogdieren kunnen besmet zijn met allerlei ziektes die soms hinderlijk zijn voor de mens (hantavirus, leptospirose, vossenlintworm, rabiës, ...). Raak daarom uitwerpselen en zieke/dode dieren best niet met blote handen aan of zorg dat je de handen achteraf goed wast.

Naast uitwerpselen kunnen onder andere ook pootafdrukken, vraatsporen, nesten en natuurlijk zichtwaarnemingen je helpen om de geheimzinnige medebewoners van je huis of tuin op naam te brengen. Zo laten knaagdieren op harde zaden zoals hazelnoten en kersenpitten soortspecifieke vraatsporen achter. Het herkennen hiervan vergt de nodige ervaring, maar duidelijke foto's of de vraatresten zelf mogen altijd opgestuurd worden naar de Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt Studie (Coxiestraat 11, 2800 Mechelen, 015/29.72.44, info@zoogdierenwerkgroep.be). Zij zamelt ook alle waarnemingen van zoogdieren in (of je kan deze ook zelf invoeren via www.waarnemingen.be).

Naast de soorten die besproken worden in deze brochure kan je nog allerlei andere dieren rond je huis aantreffen. Denk maar aan egels of kleine marterachtigen (bunzing, hermelijn, wezel) in je houtstapel, een vos in het kippenhok en konijnen in de tuin, en vergeet zeker ook je eigen hond of kat niet. Ook deze zoogdieren laten specifieke uitwerpselen achter, waar we er hier enkele van tonen. Tot slot produceren ook niet-zoogdieren, zoals slakken en rupsen, keutels die verward kunnen worden met zoogdierenuitwerpselen.

Vleermuizen

(alle soorten beschermd volgens KB 1980)

De meeste huizen krijgen wel eens vleermuizen op bezoek. Onder andere in spouwmuuren, rolluikkasten, onder dakpannen en achter gevelplanken vinden zij een ideale schuilplaats om de dag door te brengen. Een ingangsoening van 3 x 1,5-2 cm is hiervoor al voldoende. Voor ons mensen zijn deze dieren meer een zegen dan een hinder. Een vleermuis kan op één nacht wel 3.000 insecten naar binnen werken! Probeer dat maar eens te evenaren met een vliegenmepper. Ze knagen nergens aan en brengen geen nestmateriaal binnen. Alle soorten zijn bovendien integraal beschermd en mogen niet verstoord worden.

www.vleermuizeninfo.be/Problemen.htm

De uitwerpselen van vleermuizen onderscheiden zich van deze van ratten en muizen doordat ze gemakkelijk verpulverd kunnen worden. Er zitten geen plantaardige vezels in, waardoor ze erg bros zijn en uitvallen bij lichte druk. Het resterende stof bevat droge, onverteerbare insectenresten (muggen, vliegjes, kevers, ...). Omwille van deze samenstelling zullen vleermuiskeutels zo goed als geen geuroverlast veroorzaken, hoogstens wat stof. Afhankelijk van de soort variëren de keutels van 1 tot 4 mm doorsnede en 5 tot 15 mm lengte.

Eventuele problemen met vleermuisuitwerpselen kan je verhelpen door een plastic folie aan te brengen waar de meeste keutels zich ophopen of een mestplankje onder de uitvliegopening. Vleermuisurine kan vlekken maken op marmer, hout, koper en andere metalen. Preventief behandelen met vloeibare boenwas is de oplossing.

Huisspitsmuis

(algemeen, beschermd volgens KB 1980)

Spitsmuizen zijn geen knaagdieren, maar hoofdzakelijk insecteneters (net als vleermuizen). Ze hebben een zeer spitse snuit en piepkleine oogjes. De huisspitsmuis is een algemene verschijning in de Vlaamse tuinen. Ze is verzot op insecten, wormen en huisjesslakken en is constant op zoek naar een lekkere hap. Ze verradt haar aanwezigheid meestal door een heel hoog gepiep en ze verspreidt een sterke muskusgeur.

De huisspitsmuis komt in de winter soms binnenshuis voor. Hier kan ze wel wat schade veroorzaken bij het versnipperen van allerlei materiaal (papier, ...) om een nest te bouwen. Andere hinder die mensen soms ervaren, zijn de penetrante muskusgeur, de onsmakelijke latrines en voor hypergevoelige oren eventueel geluidsoverlast.

Uitwerpselen van huisspitsmuizen bevatten zeer veel insectenresten en verpulveren gemakkelijk, net als uitwerpselen van vleermuizen. Ze zijn vrij groot (tot 4 x 15 mm!) in vergelijking met keutels van bijvoorbeeld huismuis en hebben een grillig oppervlak. Vaak liggen ze in grote aantallen bijeen in latrines en soms zijn ze tegen muurtjes en steentjes gekleefd.

Huismuis

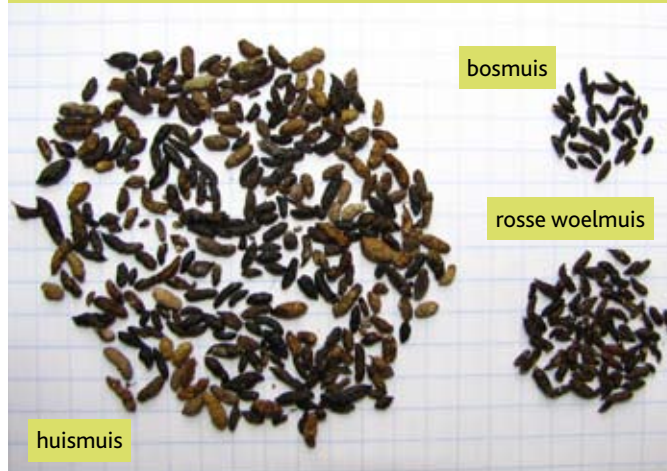
(algemeen, niet beschermd)

De (bruin)grijze huismuis is met haar grote oren en lange, kale staart een bekend gezicht. Ze komt overal in Vlaanderen algemeen voor. Binnenshuis plant ze zich het hele jaar door voort en indien voldoende voedsel en schuilplaats te vinden zijn, kunnen de populaties erg snel aangroeien.

Net als huisspitsmuizen kunnen huismuizen knaagschade veroorzaken bij het maken van een nest. Daarnaast doen ze zich natuurlijk tegoed aan allerlei voedingswaren die ze in huis vinden.

Huismuizen verraden hun aanwezigheid meestal door hun keutels, die tot 2 x 10 mm kunnen zijn en spitse uiteinden hebben. Op de foto zie je duidelijk dat de samenstelling afhangt van wat de huismuis gegeten heeft. Waar veel muizen leven, hangt al gauw een muffe muizengeur.

Bosmuizen – evenals de meeste andere muizen- en woelmuizensoorten – hebben sterk vergelijkbare keutels, die vaak iets kleiner zijn. In de praktijk zijn ze heel moeilijk te onderscheiden van uitwerpselen van huismuis. In gedroogde toestand zijn al deze uitwerpselen vrij hard en kan je ze meestal niet zomaar verpulveren als je er op duwt.

Bosmuis

(algemeen, niet beschermd)

De nauw met de huismuis verwante bosmuis heeft een witte buik en een (geel)bruine rug, met een scherpe overgang tussen beide. Ze heeft grote oren en ook opvallend grote ogen. Daarom wordt ze vaak de 'Mickey Mouse' van de muizen genoemd. Ondanks haar naam is ze niet strikt gebonden aan bos. Ze wordt soms gevonden in schuurtjes, tuinhuisjes, garages, op zolders enzomeer. Je kan haar ook aantreffen in nestkastjes in de tuin, net als bijvoorbeeld de rosse woelmuis, dwergspitsmuis, bosspitsmuis en eikelmuis.

Wat te doen met huismuizen, bosmuizen of huisspitsmuizen in huis?

PREVENTIEF

Je woonomgeving ongeschikt maken:

- bewaar eten voor mens en (huis)dier op goed afgesloten plaatsen
- gebruik best een stevige afvalcontainer in plaats van plastic zakken
- hou de dieren buiten door alle mogelijke toegangswegen af te dichten (vooral kieren onder deuren en poorten zijn evidente gaten in de verdediging)
- muizen houden niet van katten (maar hou je kat wel zoveel mogelijk binnen, vooral 's nachts, zodat ze geen ongewenste slachtoffers maakt bij andere zoogdier- en vogelsoorten)

CURATIEF

Gebruik geen gif! Dit is een bedreiging voor mens, (huis)dier en natuur. Daarbij komt nog dat (huis)muizen weinig gevoelig zijn voor het 'rattengif' dat verkocht wordt in de winkel.

De dieren zijn vrij gemakkelijk levend te vangen. Hiervoor zijn verschillende valtypes op de markt (Natuur.winkel, dierenspeciaalzaak, ...), zoals bijvoorbeeld de efficiënte en goedkope Trip-trap.

Een sterk geurend mengsel van pindakaas en muesli, salami, kaas, ... is het ideale lokaas. Zet de vallen op een rustige plaats waar de knaagdieren vaak passeren en buiten het bereik van kinderen

en huisdieren. Controleer de vallen minstens twee keer per dag. Het kan af en toe gebeuren dat de dieren je te slim af zijn en dat het lokaas weg is of de val is afgegaan zonder iets te vangen. Heb je echter prijs, dan laat je de gevangen dieren op minstens 500 m van huis weer los. Om te vermijden dat er snel nieuwe dieren hun soortgenootjes komen vervangen, neem je best zoveel mogelijk preventieve maatregelen.

Lukt het niet om de dieren levend te vangen, kan je desnoods overgaan tot meer drastische maatregelen. Er zijn in de winkel verschillende types klapvallen verkrijgbaar waarmee de dieren gedood kunnen worden. Plaatsing en lokaas zijn hetzelfde als voor de vallen om de dieren levend te vangen. Klapvallen kan je ook gewoon zonder lokaas dwars tegen een muur plaatsen, zodat de dieren erin lopen als ze langs de muur passeren.

Alle voedsel goed afsluiten zodat muizen elders eten moeten gaan zoeken

Zwarte rat

(algemeen, bestrijding verplicht volgens Wet 1971)

In Vlaanderen komen twee soorten ratten voor, die beide schuw en voornamelijk nachtactief zijn.

De slanke zwarte rat met haar dunne lange staart en grote oren is de betere klimmer van de twee, maar wel beduidend zeldzamer en voornamelijk beperkt tot landbouwbedrijven en havens.

Ratten volgen steeds dezelfde paden langs muren. Hier laten ze opvallende, vuile vetvegen achter op de grond en onderaan de muur.

De zwarte rat heeft worstvormige keutels tot 5 x 15 mm. Ze laat haar sporen meestal achter op nok- en ander balken, richels en verspreid over de vloer.

Bruine rat

(algemeen, bestrijding verplicht volgens Wet 1971)

De bruine rat heeft een kortere staart, kleinere ogen en oren en een stompere kop. Bruine ratten krijg je gemakkelijk in je tuin en soms zelfs in huis als er de nodige rommelhoekjes zijn waar ze kunnen schuilen en als ze voldoende voedsel vinden, zoals in kippenrennen en op composthopen. Beide soorten ratten worden intensief bestreden op het openbare domein en particulieren zijn bij wet verplicht de nodige maatregelen te nemen.

De uitwerpselen van bruine rat zijn spoelvormig en iets groter, tot maximaal 7 x 20 mm. Ze verspreiden een penetrante muskusachtige geur. De keutels zijn meestal te vinden op de looppaden langs muren en in hoekjes. Droge rattenkeutels zijn vrij hard en moeilijk plat te nijpen.

Wat te doen met ratten in huis?

PREVENTIEF

Voorkomen is steeds beter dan genezen en ook als je al met ratten geplaagd zit, moet je eerst en vooral de oorzaak wegnemen. Anders heeft bestrijding geen zin, net als bij muizen. Zorg dat de dieren geen gemakkelijke toegang tot voedsel of schuilplaatsen hebben:

- gooi geen gekookt of gebakken keukenafval op de composthoop
- kippen geef je best 's morgens eten en niet teveel, zodat alles zeker op is als ze 's avonds op stok gaan
- gebruik een stevige afvalcontainer in plaats van plastic zakken
- voorzie afvoerputjes of toegangen tot de riolering van een goed sluitend deksel
- ruim rommelhoekjes op (maar hou er rekening mee dat andere wel gewenste zoogdieren dan ook geen schuilplaatsen meer hebben!)
- sluit alle toegangen tot je huis en andere bouwsels (schuur, stalling, ...) af (maar ook hier weer: dit kan nadelig zijn voor gewenste zoogdieren zoals vlermuizen en eikelmuizen)
- sommige hondenrassen (zoals de Jack Russel Terrier) jagen vastberaden op ratten

CURATIEF

Ratten hebben nieuwvrees en zijn vaak moeilijk te vangen met klemmen of vallen. Als er één dier gevangen werd, komen de andere er meestal niet meer in de buurt. Bij haarden van meerdere ratten is het gebruik van gif helaas soms niet te vermijden. Het is dan ook heel belangrijk dat dit op een verantwoorde manier gebeurt. Gifstoffen van de eerste generatie (bv. Warfarine, Chlorofacinon, Difacinon en Coumatetralyl) breken het snelst af in de natuur, zodat de kans vrij klein is dat het gif andere slachtoffers maakt. Helaas zijn sommige populaties (vooral in afgesloten systemen zoals bedrijven) resistent hertegen en zijn dan sterkere gifstoffen nodig. Giffen van de tweede generatie (bv. Bromadiolone, Difenacoum) breken minder snel af en derde-generatie gifstoffen (bv. Brodifacoum, Difethialone) breken zeer slecht af. Deze zijn dus te vermijden. Overdrijf zeker niet met de hoeveelheden gif die je uitlegt (leg pas nieuw gif als het vorige op is). Plaats het gif zo dat andere dieren of kinderen er niet bij kunnen. Rattenbakken zijn hiervoor het meest geschikt. In geval van een echte plaag contacteer je best je gemeentebestuur. En ook hier weer geldt dat curatieve maatregelen weinig zin hebben zonder preventieve maatregelen.

Teveel eten in het kippenhok trekt ratten aan

Eikelmuis

(zeldzaam, voorlopig niet beschermd)

De eikelmuis wordt ook wel slaperke of fruitratje genoemd. Qua formaat zit ze tussen huismuis en bruine rat. De harige penseelstaart en het zwarte 'zorro'-masker maken de soort onmiskenbaar. Eikelmuisen huizen niet enkel in de vrije natuur, maar ook onder andere in stallen, voorraadschuurtjes en zelfs in bewoonde huizen. Ze kunnen tijdens de zomermaanden vrij luidruchtig zijn, maar vanaf oktober tot maart-april gaan ze in een diepe winterslaap. In de nazomer gaan ze op zoek naar rijpend fruit, maar hun dieet bestaat voor de rest vooral uit ongewervelde dieren zoals huisjesslakken. De ooit algemene fruitratjes zijn ondertussen erg zeldzaam geworden en op vele plaatsen met uitsterven bedreigd.

Eikelmuiskeutels zijn opvallend groot (tot 4 x 20 mm), vaak ingesnoerd en smeugig indien vers. De uiteinden zijn afgerond. De geur is onfris, maar niet penetrant muskusachtig zoals bij de bruine rat. Net als bij vleurmuizen en huisspitsmuizen verpulveren gedroogde eikelmuiskeutels soms gemakkelijk bij lichte druk. Je kan er vaak pitjes en resten van insecten en slakkenhuisjes in terugvinden. Ze worden meestal gedeponeerd op vaste plaatsen (latrines).

Wat te doen met eikelmuisen in huis?

Voor zeldzame soorten als de eikelmuis is het belangrijk om wat meer te verdragen en ze niet zomaar te verjagen! Als je de diertjes toch niet in huis wil, probeer dan je tuin en eventueel bijgebouwen optimaal in te richten zodat ze binnenshuis niets meer te zoeken hebben. Daarbij maak je je huis zelf best zo onaantrekkelijk mogelijk en sluit je alle potentiële toegangswegen volledig af.

Aangezien eikelmuisen erg acrobatische klimmers zijn, kunnen zij eender welk dak bereiken. Oude daken met losse pannen zijn dan ook moeilijk eikelmuis-proof te maken. Voor nieuwere daken heeft iedere dakpannenproducent een heel gamma aan vogelwerende roosters die het ook eikelmuisen knap lastig kunnen maken.

Zorg dat er geen bomen of klimplanten langs je gevel staan waarlangs de dieren kunnen binnenklimmen. Ook luchtleidingen van de elektriciteit, tv en telefoon zijn ideale toegangswegen. Op de plaats waar deze je huis binnenkomen, kan je overwegen om een zinken plaat te monteren tegen de gevel.

Net als bij steenmarters kan een beetje parfum de dieren afschrikken.

Bij uitzondering kan je de dieren ook nog levend vangen en verplaatsen. Dit heeft enkel zin als je alle andere richtlijnen in acht neemt. Een mengsel van pindaas en muesli aangevuld met een stukje appel is het ideale lokaas. Controleer de vallen minstens twee keer per dag. Als je een eikelmuis gevangen hebt, laat je haar best tenminste 3 km verder in een geschikte omgeving weer vrij. Neem zeker enkele foto's van het dier en meld je waarneming aan de Zoogdierenwerkgroep.

Een rommelig schuurtje waar fruit gestockeerd wordt: hier vinden eikelmuisen zowel schuilplaatsen als voedsel

Hoe maak je de rest van je tuin aantrekkelijk voor eikelmuisen?

Zorg voor een gelaagde begroeiing met voldoende dekking en mogelijke schuilplaatsen. Kies voor streekeigen bomen en struiken met veel vruchten. Boomgaarden zijn een heel geschikt leefgebied. Oude fruitbomen hebben vaak holtes die een ideale verblijfplaats vormen. Variatie is het toverwoord. Gemengde boomgaarden met zowel vroege als late vruchten zijn het beste.

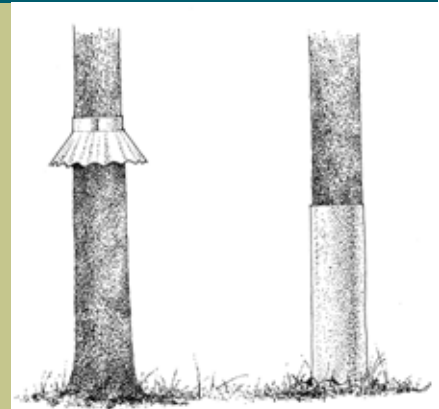
Hagen of houtkanten geven een grote meerwaarde aan de tuin of boomgaard. Ze bieden schuilplaats en voedsel voor eikelmuisen (en vele andere diersoorten) en creëren bovendien een warm microklimaat. De voorkeur gaat uit naar dichte, uitgegroeide hagen, liefst met doornige, vruchtdragende struiken, zoals meidoorn, sleedoorn, wilde rozen en braam.

Slaapmuizennestkast bezet door mama eikelmuis met jongen

Ruige hoekjes herbergen heel veel ongewervelde dieren (zoals slakken, spinnen, sprinkhanen, ...) die het belangrijkste voedsel vormen voor eikelmuisen. Je kan deze creëren door sommige stukjes ongemaaid te laten of uit te rasteren bij begrazing.

Naast natuurlijke holtes, struwelen, houtstapels, steenhopen en schuurtjes kunnen nestkasten bijkomende nestgelegenheden bieden. Een bouwplan is te vinden op www.eikelmuis.be. Ook inbouwneststenen voor gevels zorgen voor een prachtige alternatieve schuilplaats (zie onder andere www.schwegler-nature.com en www.vivara.be).

Wil je toch een deel van je fruit beschermen, dan zorg je best dat de kruinen van de fruitbomen geen contact maken en breng je een boomkraag of een gladde strook aan rond sommige stammen

Tuinlakken: gegeerd door eikelmuisen

Steenmarter

(vrij algemeen, beschermd via openingsbesluit Jachtdecreet)

De steenmarter was lange tijd zeldzaam, maar is nu opnieuw aan een opmars bezig. Deze slanke roofdieren worden tot 50 cm en hebben een pluimstaart van 25 cm. De vacht is donker- tot vaalbruin met een bleke ondervacht en een kenmerkende witte (soms gele) vlek op borst en voorpoten. Als warmteminnaars zoeken ze schuren, zolders en andere rustige gebouwen op om te schuilen.

Lawaai (zeker in voorjaar-zomer als er spelende jongen zijn), geurhinder en knaagschade aan isolatie en kabels zijn de meest voorkomende klachten, maar ze kunnen zich ook goed doen aan eieren, kippen, duiven en ander pluimvee.

De uitwerpselen van steenmarters zijn tot 5-10 cm lang en 1,5 cm dik. Ze zijn meestal gedraaid en eindigen in een puntje. Dit kan echter sterk variëren afhankelijk van wat ze gegeten hebben. Als ze bijvoorbeeld gesmuld hebben van kersen of ander fruit, kunnen de uitwerpselen herleid zijn tot een smeùig hoopje. Naast pitten kan je er soms ook insectenresten in aantreffen, of resten van kleine vogels of zoogdieren. Andere sporen van hun aanwezigheid zijn prooi-resten.

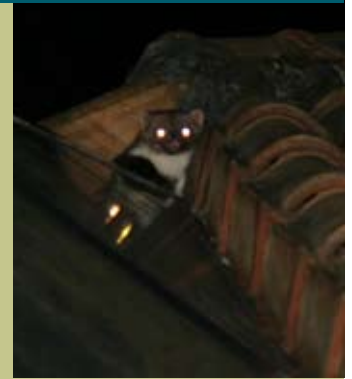
Wat te doen met een steenmarter in huis?

Steenmarters doden is bij wet verboden en bovendien ook vrij zinloos. Een geschikt territorium dat vrijkomt, wordt heel snel weer ingenomen door een soortgenoot. Die wordt aangelokt door oude 'geurvlaggen' van de vorige bewoner. Om dezelfde reden is ook vangen en wegbrengen geen goede manier om van de dieren af te geraken. Daarenboven is een steenmarter in je buurt de ideale remedie tegen ratten- en muizenplagen.

Steenmarters houden niet van dingen die ze niet kennen. Je kunt hen verjagen door lawaai te maken, een ongewone geur te verspreiden of materiaal te verplaatsen. Regelmatig gerammel met potten en pannen en luide muziek kunnen hen bijvoorbeeld laten verhuizen. In de handel is er ook een (dure) ultrasone marter-afschriker verkrijgbaar, maar die blijkt vaak niet te werken. Leg doekjes besprenkeld met restjes parfum of ammoniak op plaatsen waar de dieren langskomen. Dit heeft hetzelfde effect als de zogenaamde martersprays.

Heel belangrijk is dat je na het verjagen de openingen afsluit waarlangs de steenmarter binnenkwam. Anders zal het niet lang duren voor die z'n oude plekje weer ingenomen heeft. Verder kan je het steenmarters ook een pak moeilijker maken om het dak te bereiken. Vaak klimmen ze via de hoeken van het huis naar boven en door daar bijvoorbeeld een zinken hoek te plaatsen, wordt die plaats onbeklimbaar. Klimplanten en bomen die contact maken met de gevel bieden ook een gemakkelijke opstap naar de zolder. Geef daar zeker extra aandacht aan.

Steenmarters kan je niet enkel in huis op bezoek krijgen, maar soms ook in je kippenhok. Ze zijn namelijk – net als ratten en egels – verzot op eieren. Ze hebben het soms ook op de kippen zelf gemunt, maar vaker is een vos hier de dader van (of soms zelfs een hond). De beste oplossing hiervoor is de steenmarter voor zijn door overdag de eieren te rapen en een goede omheining rond je kippenhok bouwen of je kippen elke avond opsluiten in een goed afgesloten kippenhok. Voor meer info, zie www.natuurpunt.be/biodiversiteit (folders en technische fiches bij "Lokale biodiversiteit").

Rattenvergif plaatsen bij steenmarteruitwerpselen heeft geen zin...

Word lid van Natuurpunt

Natuurpunt zet zich in voor het behoud van de natuur en het landschap in Vlaanderen. Met de steun van duizenden vrijwilligers, ruim 200 afdelingen en werkgroepen en bijna 76.000 gezinnen beheren we meer dan 500 grote en kleine natuurgebieden. We willen die natuur ook dichterbij de mensen brengen: we leggen wandelpaden aan, organiseren wandelingen, fietstochten en cursussen. Daarnaast doen we aan natuurstudie en kloppen we bij politici aan met onze verlangens. Waarom? Omdat de natuur alle hulp nodig heeft. En omdat wij de natuur nodig hebben.

Word ook lid van Natuurpunt! Voor slechts 20 euro ontvang je een welkomstpakket met onze exclusieve Fiets- en wandelgids, een cd met vogelgeluiden en een abonnement op Natuurblad. Het lidmaatschap is geldig voor het hele gezin. Lid worden kan door overschrijving van 20 euro op rekening 230-0044233-21 met vermelding 'nieuw lid via zoogdieren'. Je kan je ook aanmelden via www.natuurpunt.be, info@natuurpunt.be of telefonisch op 015/29.72.20.

Kom uit je schelp! De natuur heeft je nodig. En vice versa.

De Zoogdierenwerkgroep van Natuurpunt houdt zich bezig met de inventarisatie en de bescherming van alle inheemse zoogdieren in Vlaanderen. Voor heel wat projecten werken we samen met overheden, instituten of universiteiten.

Bescherming van een bedreigde soort begint echter steeds bij het in kaart brengen van de verspreiding. Het zijn de gegevens uit het veld, geleverd door de vrijwilligers, die de basis vormen voor wetenschappelijk onderzoek of voor het opstellen van soortbeschermingsplannen. Daarnaast trachten we zoveel mogelijk informatie te verzamelen rond ecologie, inventarisatiemethodes, bescherming en zelfs bestrijding van allerlei zoogdiersoorten, zowel via literatuur als door eigen onderzoek.

Om vrijwilligers hierover te informeren, worden er ook allerlei educatieve activiteiten georganiseerd, zoals infoavonden en thematische excursies. De vele inventarisaties die we uitvoeren, leiden na opslag van alle gegevens in de Zoogdierendatabank en na verwerking onder andere tot allerlei publicaties.

Meer info: www.zoogdierenwerkgroep.be of info@zoogdierenwerkgroep.be

V.U.: Willy Ibens, Coxiestraat 11, 2800 Mechelen

Tekst: Joeri Cortens en Goedele Verbeyleen

Vormgeving: Pieter Van Dorselaer en Goedele Verbeyleen

Illustraties: Gerald Driessens (p. 13) en Cédric Raskin (p. 2)

Foto's: Kristof Baert, Joeri Cortens, Steven De Ridder, Ilf Jacobs, Ewoud L'Amiral, Guido Meulenzijzer, Guido Vanhove, Dominique

Verbelen, Goedele Verbeyleen en Vilda/Rollin Verlinde

Met dank aan de strontleveranciers: Dirk Bernaerts, Jan Stuyck, Dominique Verbelen, Goedele Verbeyleen en VOC-Herenthout

Deze brochure werd opgemaakt in het kader van het Vlaams-Brabants en Oost-Vlaams eikelmuisproject.